Ч. 134. Чернівці, неділя, дня 29. жовтня (10. падолиста) 1895. Рочник XI.

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Неділя“ виносить:
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . — „ 85 „
для заграниці 15 рублів або 24 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і неділю.

Редакция і Адмініcтрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером

„Русини галицкої землї!“

II.

Сама себе раба бє!

Всенародні віча мусять скликувати члени всїх партий, инакше — сказано — не мають значіня. Добре, були вже й такі дійстні всенародні віча в роках 1880, 1883 і 1888. Про ті віча „Дѣло“ писало 1892 р. в ч, 21-ім:

„Придивім ся, який був дійстний хосен з тих трех віч, уряджених спільно обома сторонництвами політичними, отже віч справдї всенародних. На зверх не було нїякого наслїдку. бо супротив правительства і Поляків не вибороли ми тими вічами анї одної з ухвалених резолюций вічевих, а штучно піддержувана неприродна звязь противних собі сторонництв політичних — мусїла опісля розірвати ся. Навіть і в тім напрямі не принесли нам віча пожаданого вислїду, щоби на них порадити ся спільно і взаїмною виміною гадок придумати способи дальшого нашого ділання. Хто-ж бо мав се зробить? Чи маса народу, спроваджена зі всїх сторін краю? А єсли би хтось в самій річи хотів на вічу забрати голос і поставити справу ясно та піддати єї осудови зібраних, то чи можлива єсть поважна і спокійна нарада серед великої маси народу, котрий товпить ся задля браку місця, і не розуміючи добре порушеної справи, вижидає лише кінця промови, щоби крикнути „славно“ і скорше дійти до кінця нарад! На вічах переходили длятого слїпо всї поставлені комітетом вічевим резолюциї, уложені кількома людьми у Львові, а тоту цїль можна би осягнути дешевим коштом, єсли би дотичне товариство політичне такі резолюциї розсилало поміж своїх членів і не-членів на провінциї для їх відомости і евентуального ужитку. Чого наш нарід їздив на тоті віча? З тої причини їздив, бо ми казали: „їдьте до Львова на голос дзвона вічевого; там скажемо, які нам права належать ся і що нас болить, а як ви, нарід руский, ухвалите, яко найбільша рада, так мусить бути!“ І нарід їздив на віча та надїяв ся: зниженя податків, скасованя рад повітових, нового закона дорогового, знесеня патронату і всякого иньшого, а чи ми додержали обіцянок, чи може показали свою неміч? Ми надармо немов надужили довіря народу і видерли єму кількадесять тисячів тяжко заробленого гроша на поїздки вічеві.“

Так писало про успіх давних всенародних віч те саме „Дѣло“, що нинї кличе на нове віче. Але-ж, пробі! поясніть же нам льоґіку тих людий і скажіть же нам, коли они правду пишуть, а коли лож і витолкуйте нам, чого мала суспільність навчити ся від таких учителів, що свої погляди зміняють як рукавички! 1892-ий рік — се-ж не давний час! Редактор „Дѣла“ той самий і справа зовсім така сама!

Ба! коли-ж бо у наших людий, „міра терпеливости що-до правительства уже скінчила ся“, але міра терпеливости що-до своїх провідників в роді Романчука, Белея і и. котрі з суспільностию виробляють що року иньші експерименти, ще не скінчила ся. Забажає ся тим провідникам нового віча, ergo ти, галицка Руси, сїдай на зелїзницю і їдь до Львова, бо инакше грозить „катастрофа“! То, що писало ся про віча, про численність їх і успіх, ти се забувай; збери ся знову в кілька тисяч, запротестуй і йди в мир та не согрішай! Робота твоя, галицка Руси, скінчила ся! Великий подвиг зробила; можеш відтак спочити на лаврах і анї пальцем не рушити! Ах! якже гірко й думати про таку нашу роботу!

Ну, й що, як з того нового віча всенародного буде такий самий „хосен“, як з тамтих трех? Прийде два, три тисячі людий, опозиціонїсти стануть тїшити ся численностию віча, будуть писати о тім, хоч давнїйше писали, що річ не в численности; ухвалять резолюциї, предложені комітетом, і скажуть, що се голос народу; одних возвеличуть, других болотом обкидають, виберуть депутацию і — конець цїлому „подвигови“. Відтак в надїї на лучші часи будуть ждати з заложеними руками, поки не мине цїле озлоблене, цїла енерґія, направлена в такий мало хосенний бік і буде так, як бувало. Вийде знов річ така, як з давними віча-

З ЖИТЯ.

—o—

(Письмо до мого, молодшого віком, товариша, слухача прав, Николи П.)

Дорогий Товаришу!

Ти порушив у своїм письмі до мене справу таку, що я тобі сьміло можу відповісти друкованим листом. Не йде менї о те, щоби я тебе пересьвідчив або накидав силоміць свою думку; я хочу лише, щоби ти подумав над моїми словами, котрі впрочім не я видумав, але може они тобі не знані.

Ти хочеш знати, як молодому Русинови дивити ся на те все, що на Руси діє ся. Ти хилиш ся симпатиями до радикалів і признаєш за молодїжю рацию брати діяльну участь в політицї, але таки не знаєш з'орієнтувати ся і за яку роботу брати ся. Що ти хилиш ся до радикалів, не думай, що се возьму тобі в провину; фірма фірмою, а робота роботою. Можна бути радикалом і нїчого користного не зробити; а можна бути й клерикалом і прислужити ся людям незвичайно — і навпаки. Що-до участи молодїжи в політицї — се стара пісня, котру кождий молодик сьпіває, коли вступить „у сьвіт.“ Старі кажуть: не мішай ся! молоді гордо відповідать: „Чому-ж би ми не мали мішати ся?“ Моя думка, що молодому треба бути обсерватором політики, а не діяльним робітником і судиєю поступків старших проводирів. Може тебе я в тім не пересьвідчу; то нехай тебе пересьвідчить висказ пок. Драгоманова, котрого ти певно не меньше цїниш, як я, а може й боготвориш єго, по приміру радикальної молодїжи. „Не кидаючись завчасно в активну політику і навіть в лїтературу, а надто проґрамову, молодїж мусить набирати науки і помалу готовитись до громадскої працї, між инчим і лїтературними працями з годом, н. пр. під конець унїверситетского курсу. Споминаючи собі студентскі часи, я пригадую, як було сьміють ся з тих товаришів медициньского факультету, що на другім, третім курсї вже пишуть рецепти. А чи-ж лїпше роблять ті 20-лїтні хлопцї, котрі пишуть політичні проґрами і статї? Лїпше-б той час затратили вони на те, щоб навчити читати й писати хоч тих слуг, що їм самовари подають! Так писав М. Драгоманів.*)
Правда, що розумно?

Але скажи сам, чи богато-ж то з твоїх молодих товаришів згодилось би так поступити собі, як радив такий сьвітлий чоловік, як Драгоманів! Я не знаю анї одного такого молодика! І я сам, бувши молодшим, волів політичні проґрами ставити, критикувати послів і т. п., анїж учити читати й писати того слугу, що менї самовар подавав. Годї! які були иньші, такий був і я. Не було кому в користний бік звернути мій молодечий запал. Не було в нас любови до старших, не було довіря; була тілько горда заровумілість на себе і самолюбство. Авторітетів нїяких не признавали, але перед своїм авторітетом били поклони. Каже сьв. апостол Павло великі слова, на котрі ми вічно забуваємо: „Аще языки человѣческими глаголю и ангельскими, любве же не имамъ, быхъ яко мѣдь звенящи или кимвалъ звяцаяй; и аще имамъ пророчество и вѣмъ тайны вся и весь разумъ, и аще имамъ всю вѣру, яко и горы преставляти, любве же не имамъ, ничто же есмь“. А коли тобі сих великих слів мало і они тебе не пересьвідчують, то ось тобі слова поета Івана Франка:

Людска ненависть — се-ж найтяжше горе,
Найгірша кара для громадянина!
Він без людий — слаба в степу билина,
Котру хто хоче — стопче й переоре!*)

А якже молодїж відносить ся до старших? Не вміючи оцїнити поступків їх, одних пустими словами підносить під небеса (хоч таких ідолів має дуже а дуже мало), а других ненавидить цїлим молодим серцем. І подивить ся народний діяч на таку молодїж, і чує ся, як слаба в степу билина, тратить надїю на будуче. І не лиш у молодїжи, але й у старших, навіть у богато тих, що проповідують віру Христову, любви і щирости нема! Замість них бездонна зарозумілість на свою мудрість, фразерство, тьма кромішна, недбальство і ненависть гадюча. „Наш Русин привик, щоби або нїчого не робити, або щоби над ним був дужий наставник, котрий би вказував єму, як

*) Гл. *Народ*, 1895, ст. 174.

*) З вершин і низин 1893, 173.

ми, що комітет „надужие довіря народу, видре єму кілька тисячів тяжко зарobленого гроша“ — і той нарід відверне ся вкінци від таких провідників, бо побачить, що хоч у них добра воля, але вислїду з їх роботи ніякого!

Де розум дїли?

„Полїтика — річ хвилевих інтересів та компромісів — нинї сяка, завтра може бути инча, від зміни єї ніякої такси платити не треба, а не без рациї говорив бувало Ян Добжаньский, редактор Gazet-и Narodow-ої, що в полїтиці як в подорожи: маючи їхати зі Львова до Кракова, можна до Перемишля їхати одним візком, а в Перемишли пересїстись на другий, аби тілько заїхати до Кракова... Але головна річ—орґанїчна робота народна, котра условлює успіх всякої полїтики, — котра при такій чи инчій полїтиці веде до мети бажань народних! Отже при питаню консолїдациї Русинів іменно сю другу, головну річ мусить ся мати на оці“.

Хто-ж се таке писав? Може урядова „Народна Часопись“, може „посестра“ єї „Буковина“? Нї, коли би они так написали, се би не мало ваги; они не мають опозицийного патенту на те, щоби їх хто слухав! Се писало таки само „Дѣло“ — недавно ще, зовсім недавно, бо в роцї 1892 (гл. ч. 11). Були колись lucida intervalla і у него та єго опікунів, але вже минули ся. „Орґанїчна робота народна, котра условлює успіх всякої полїтики“ — се за трудна річ на наші руки, а то був би найлучший і найуспішнїйший, хоч не такий крикливий протест, але віче устроїти лекше. Зібрати гроший на аґітацию виборчу, хоч би стілько, кілько люди видадуть на віче, - хто-ж би то о тім і подумав?! Але на віче видати грошi не жаль, бо ту йде о протест, о „катастрофу“!

Катастрофа! страшне слово! Господи, хиба справдї депутация до цїсаря зможе усунути ту всю катастрофу, коли она дїйстно така велика і грізна? Тай чи вже справдї наші опозицийні менери так послїпли, що иньших виновників сеї „катастрофи“ не бачать, кромі правительства і Поляків? Хиба-ж ми такі вже чистїсенькі, невинні, працювали, тисячки складали в руки комітетів виборчих, по селах гарували десятками лїт, — що за собою не бачимо ніякої провини? А коли бачимо, то коли-ж і яким способом возьмемо направляти власну випу, дбати о ту — так гарно означену „Дѣломъ — орґанїчну роботу народну? Чи тоді станем о тім думати, коли людий ще прибе невдача віча і енерґія мине ся?!...

Але шкода більше й говорити! повторимо ще лиш на закінчене дуже вірну замітку „Дѣла“ з 1892 року: „Русини знані зі свого безголовя. Так було давно в історії, так есть і нинї. Самі на себе крутять нагайку, самі притьмом шукають багна, де би застрягли і не могли вилїзти, — самі собі вишукують трудности!“ Ми додамо лиш ще, навязуючи річ до хвилї, що Русини до тих ударів по голові, яких їм приходить ся зазнавати від несвоїх рук, ще принимають терпеливо удари з рук власних, безголових провідників.

А в тім дай Боже аби з сего віча був більший хосен, як з попередних тай щоби солїдарність з москвофілами вийшла на користь народовцям, а не москвофілам!

Перегляд полїтичний.

В австрийскій радї державній велася дня 6-го с. м. дебата над проектом правительства в справі позичок мелїорацийних. Як ся справа закінчила ся, знають наші читателї з телеґрам. -- Друга квестия, котра занимає австрийску суспільність, є непотверджене вибору д-ра Люеґера яко бурмістра Відня. В сїй справі поставлено навіть дві інтерпеляциї в радї державній. О скілько доси знаємо, рішив кабінет не предложити Люеґера до потверджeня, бо нема ґваранциї, що яко бурмістр задержав би потрібну до сего чину обєктивність. Люеґер справдї добрий аґітатор, але чи був би добрим бурмістром, про се треба сумнївати ся. Антисеміти рішили ся при другім виборі знов вибрати Люеґера. Мабуть вийде таке, що правительство возьме керму міста у власні руки. — Ще один важний факт треба записати в подіях австрийских: Цїсар помилував всїх полїтичних злочинців в Чехії і казав застановити слїдства в тих справах. Виняті суть з того помилуваня засуджені за прості злочинництва, як пр. за убійство Мрви. З тої нагоди панує радість між Молодочехами.

В Угорщинї веде ся в парляментї буджетова дебата. Опозиция інтерпелювала правительство, чому мінїстер рільництва Феститич димісіонував. Відповідь дав сам Феститич, котрий також є послом. Причини димісиї були непорозуміня, які вийшли між б. мінїстром а єго товаришами і лїберальною партиєю. В самій буджетовій дебатї напала опозиция остро правительство і жадає єго уступленя, бо цїсар покликав теперішне правительство лише для переведеня церковних реформ, значить місия єго вже покінчена. Президент мінїстрів Банфі відповів, що остане ся так довго на своїм місци як довго буде мати довіре корони. Дебата веде ся дальше.

Нїмецкий парлямент зійде ся дня 3-го грудня. Вибрано сей пізний час тому, щоби правительство мало часу приготовити всї проекти законів, які задумує предложити парляментови. Як тепер можна судити, буде ся сесия для ширшого загалу нудною, як то свого часу о своїй внутрішній полїтиці сказав ґр. Каприві. Нема сего разу нї предложень військових, нї торговельних трактатів, нї устав фінансових, нї податкових, нї вкінци устави перевороту, а буде устава цивільна, котра вправдї що-до своєї далекосяглости і значiня може сьміло рівняти ся з наведеними уставами, але не порушить до глубини широких мас народу. Також нема тепер тілько петиций, як попередного разу. Але про те все має парлямент досить працї до покінченя, і так окрім згаданої реформи цивільної устави прийде на порядок дневний новеля о орґанїзациї судів і реформа карного процесу, котра доси ще не полагоджвна. Окрім того приготовляє ся ще реформа цивільного поступованя. Вже з сего видко, що нїмецкий парлямент сим разом буде богато занимати ся правничими реформами.

і що має робити, — як використувати своі-ж власні сили. Єму ще треба мандаторів, проводирів, бо до власного товариского способу орґанїзациї і працї він не доріс.“ — Так писав Михайло Павлик.*) Не наводжу тобі слів зі статий Дѣла, Буковини або Народної Часописи, тілько слова радикальних провідників, бо коли ти хилиш ся до радикалів, то може тобе їх слова скорше пересьвідчать.

В „Листах на наддністряньску Україну“ (ст. 92) по довгім розслїді наших відносин подає Драгоманів таку мораль для української працї: „Працї тої видко не так то богато. Вона не систематична, часом не сьвідома, не орґанїзована. Більше працї, більше думки, більше орґанїзациї! Але й менше сектярства! Говорючи на християньский лад можна сказати словами проповідї Івана Золотоуста на Паску: „Иди й поспівший і не поспівший!“ Христос приймає й того, хто прийшов заранї, й того, що прийшов у дванайцяту годину“.

Чи ти розумієш ті слова людий, що далеко більше передумали думок, ніж ти, ніж я і взагалї молодїж? А коли розумієш, то що би ти порадив свому приятелеви бодай загальними словами? Чи не порадив би ти єму робити реальну роботу і других учити працї, думки і орґанїзациї, а меньше сектярства?

А чи ти віриш в то, що жадний партиї не шкодять так ріжнородні провідники, як власні нездарні члени? Ті власні нездарні члени заводять у своїй партиї такий хаос, що людям вічно приходить ся нагадувати слова Франка:

> Тяжко важко вік цїлий болїти,
> А не знати навіть, де болить,
> Мучитись у горю, а не вміти
> Того горя й крихточку вменшить.*)

Значить, що з того виходить? Треба і молодим і старим пізнавати, де болить, і зараз давати раду. А що-ж нас більше болить, як не те, що ми самі такі нездарні і не думаємо поправити ся? Кажуть ріжні полїтики: „нї! то не ми нездарні, тілько правительство і Поляки не дають нам жити.“ І що з того виходить? Коли ти, харчуючись по реставрациях, зазнаєш того, чого ми всї бідаки зазнали, а іменно захоруєш тяжко на жолудок, через що тебе і голова болить і все тїло ослабне, то ти не станеш передовсїм дбати о те, щоби голову обложили зимними обкладами, тілько будеш старати ся вилїчити сам жолудок. Виздоровіє жолудок і голова перестане болїти. Так само й з орґанїзмом народним. А ти бачиш у нас на Руси старане, щоби кождий член народу був як найздоровійшим (розумів ся тут: морально) членом суспільности? Отже тому болить нас і голова і болять ноги — і леда хто може, трунувши, повалити нас на землю. Се така ясна річ, а таки ми власного здоровля ратувати не хочемо.

„Се певно дуже тяжка кривда, коли комусь, що і без того находить ся в невідраднім положеню, сказати неправду і єго тим чином допровадити до розпуки. Се найбільше варварство, коли кому скаже ся неправду і тим чином єго й тяк лиху долю представить ся ще гіршою.“ Так говорив сими днями др. Маркет в радї державній против посла Шайхера. А хиба-ж у нас таке варварство не в моді? Нарід наш очивидно слабий, через що єго кривдять; а єму декотрі провідники кажуть, як от в остатнїй вічевій відозві, ще й про грізну „катастрофу“. Фраза про грізну катастрофу се іменно та варварска неправда, що й так лиху нашу долю представляє без потреби гіршою, як дїйстно есть. Сказав сими днями новий маршалок галицкий ґр. Стан. Баденї, коли его витали: „Лише той, хто з прав, які посїдає, в цїлій повни користати хоче і вміє, може мати оправдану підставу до жаданя розширеня тих прав.“ Запамятай собі отсї важні слова і старай ся здати справу з того, чи ми з тих прав, які вже маємо, справдї вже вміємо користати — а найдеш причини богато наших невдач.

З того круговороту нема иньшого виходу, як лише всю силу звернути на орґанїзацию, на роботу, неголосну але тим більше спасенну. Нарікав колись Шевченко, роздратований байдужностию громади:

> Мій Боже милий, як хотїлось,
> Щоб хто-небудь менї сказав
> Хоч слово мудре, щоб я знав,
> Для кого я пишу? —

Мій Боже милий! Кого я накликую до

*) *Народ*, 1895, 59.

*) З вершин і низин 1833 р. 28.

Кріва міністерска у Франциї вже полагоджена. На чолї нового міністерства стоїть Буржоа, а головною відпорою єго є Каваняк, котрий став голосним прославленою своєю промовою против Буржоа. Всї міністри належать до радикального сторонництва, а се не сподобало ся вже деяким сторонництвам француского парляменту. Першою річию нового міністерства було як найскорше закінчити страйк в Кармо; в тій справі вислав Буржоа телеґраму до префекта департаменту Тарн і бажав, щоби мировий суд полагодив ту справу, але директор фабрики, Ресежіє, не хоче на те згодити ся. Так отже стоїть нове міністерство перед першою перепоною. Очивидно дасть се парляментови бажану нагоду розвинути широку дебату про се. Міністерство виголосило вже свою проґраму, котра буде обіймати: великі реформи в напрямі щиро демократичнім, основне розслїджене справи полудневої зелїзниці, заведенє судів мирових для спорів між робітниками а їх панами, зміну договору мадаґаскарского, реформу війска, заведенє податку проґресивного. Про сю проґраму пишуть француські часописи ріжно: умірковані і консервативсти витикають єму брак рішучости і ясности, а социялїстичні і радикальні хвалять єї, але жадають дїл і републиканьскої полїтики.

Румуньский парлямент розвязано дня 5-го с. м. Яко причину подано зміну в міністерстві. Нові вибори назначені на час між 4. а 10. грудня, а дня 19-го грудня має бути скликаний новий парлямент.

Про російского царя Николая II., котрий оногди обходив першу річницю свого панованя, написав якийсь петерсбурский високопоставлений дописуватель Neue fr. Presse таке: „Доси не дав цар Николай пізнати свого характеру і мабуть не дасть пізнати аж до своєї коронациї 30. мая 1896. Він відтягнув ся по трохи тому, бо не знаючи своїх людий і цїлий материял своєї роботи не хотів до неї забирати ся і длятого пильно студіовав державні справи і читав найдокладнїйше справоздана з засїдань сенату, ради міністрів і иньших високих державних институций. Хто царя близше знає, надїє ся, що другий рік свого панованя посьвятить пізнаваню виднїйших мужів своєї держави. Аж потім зачне він правити сам сильною рукою; знаючи опісля своїх людий, він буде їм надавати напрям праці і слїдити, щоби єго зарядженя були докладно виконані.“

При отвореню болгарского собранія мав кн. Фердинанд промову, в котрій зазначив, що Болгария стоїть до всїх европейских держав в приязних відносинах. Спімнув також о депутациї до Петеркурга і висказав надію, що ласкавість, з якою цар Николай приняв ту депутацию є ґваранциєю, що відносини між Болгариєю а єї освободителями зложуть ся так, як повинно бути. В слїд за тим подала Agence Balcanique комунїкат, після котрого кн. Фердинанд в наслїдок напору президента міністрів Стоїлова, щоби перехрестив кн. Бориса на православіє, прирік, що буде всїми силами старати ся задоволити се національне бажанє в короткім часї. Деякі ґазети, як „Stara Planina“ подала навіть день, коли перехід кн. Бориса мав би наступити, іменно дня 30. січна 1895 р. Собраніє рішило на своїм засїданю дня 5-го с. м. ставити до кн. жаданє, щоби наслїдник трону перейшов на православіє. Так стоять річи тепер. Переглянььмо перебіг цїлої тої комедиї. Від часу, коли дивовижна депутация вернула з Петербурга, ішли слухи, що кн. Борис має сегодня-завтра перейти на православіє, то знов нї. В тім нипрямі старано ся ріжно вплинути на князя Фердинада, особливо в послїднім часї. Нарештї Стоілов зробив рішуче предложенє і поставив справу яко жаданє народу. Дійстно то жаданє не істнувало між народом, а вщеплено єго лише через сильну аґітацию. Князь дав приреченє, що відповість тому жаданю. Поминаємо вже, чи годить ся задля задержаня трону чи признаня зі сторони Росиї зміняти віроісповіданє, виходить лише питанє, чи справдї переходом кн. Бориса на православіє, котре тепер є річию рішеною, осягне ся витичену ціль? Росия доси нічого не прирікла, а коли-б обіцяла признати кн. Фердинанда, то тим самим стратив би князь свободу панованя, бо мусїв би лише то робити, що Росия прикаже. А нарід так змінчивий як Болгари не з'єднає він собі податливостю супротив штучно викликаної ситуациї, а лише серіозною печаливостю о добро краю, в котрім напрямі повинен показати сильну енерґію і консеквенцию.

Заколоти між Турками а Вірменами не закінчили ся, все ще надходять з провінций малої Азиї вісти про ворохобнї. Султан змінив своє міністерство, і іменував навіть комісию для вірменьских реформ, в котру входять три Турки і три християни. Але здає ся, що поки та комісия розпічне свою діяльність, султан мусить всїми силами придусити розрухи. Розрухи принимають чим раз грізнїйший характер Вірмени обсаджують вже міста, а султан ледво тепер здобув ся на то, щоби вислати против них оружне війско. Вину спихають Турки на Вірменів, а Вірмени знов на Турків. Ситуация стає ст грізнїйшою, а навіть европейскі держави вже готовлять ся оружно виступити. Росия сконцентрувала 40.000 вояків між Еріван а Карсом, а анґлїйска фльота стоїть на Середземнім мори. Між тим відношенє між інтервенїючими державами стало неясне, головно між Анґлїєю а Росиєю. На всякий спосіб прибрали річи такий вид, що коньче потрібно скорого переведеня реформ або хаос побільшить ся иа некористь Туреччини.

орґанізациї? — може завдати собі питанє кождий, що тверезо дивить ся на наше житє. Шевченко потїшив тебе словами:

> Нїчого, друже, не жури ся!
> В дулевину себе закуй!
> Гарненько Богу помоли ся,
> А на громаду хоч наплюй —
> Вона капуста головата!
> А в тім як знаєш, пане брате:
> Не дурень, — сам собі міркуй!

Шевченко міг собі так назвати громаду, але ми не можемо, тай так зле не є, щоби тих слів треба було ужити. Звичайно за одного-двох проводирів винуємо цїлу партию; зробив проводир дурницю, значить — цїла партия дурна. Так не єсть! Ще по селах та містах маємо людий, що на ослїп за леда покликом не йдуть, що модним гаслам придивляють ся близше, розбирають, кілько в них розумного, а кілько дурного — і на них уже час приходить сказати проводирам: „Гов"! досить уже тих експериментів! Не запрятуйте нам чим иньшим голов, бо ми хочемо робити.“ Чи відізвуть ся ті люди?

Та пора вже менї кінчити. Я може й не відповів тобі на всї твої сумніви — богато прийшлось би писати — але „ти не дурень, — сам собі міркуй“, як і що.

Здоров будь!
Твій

* * *

Дрібні вісти.

Чернівцї, дня 9. падолиста 1895. р.

Іменованє. Концепіст львівского намістництва др. Генрик Редль іменований провізоричним міністерияльним концепістом в міністерстві просьвіти.

Преосьв. епископ Куіловский вернув по двох тижнях відпочинку дня 6-го с. м. з Ненадови до Станїславова і обняв управу епархії. Пр. епископ чує ся здоровим.

З Риму телеґрафують нам, що папа має заіменувати обох руских епископів Пелеша і Куіловского римскими ґрафами. Впр. митрополит С. Сембратович має стати-як звістно кардиналом.

Титул ґрафа надав цісар властителеви більшої посїлости Юлїєви з Ольбрахтич Більскому.

Академ. товариство „Союз“ в Чернівцях обходить в днях 20. і 21. падолиста с. р. 20-лїтні роковини свого істнованя. Проґрама сьвята: Дня 20-го падолиста о год. пів до 2-гої пополудни відбуде ся академия в салї „Народного Дому“ (ул. Петровича ч. 2), а о 7-ій вечером в салї черновецкого музичного товариства (площа Рудольфа) концерт членів товариства „Народний руский театр“. (Карти вступу можна дістати два днї перед концертом в товаристві „Союз“ (ул. Петровича ч.) між 5. а 6. год. вечером, а в день концерту при касї. — Льожа 5 зр., перші місця 1 зр. 20 кр., дальші по 80 кр., вступ 50 кр., для студентів 30 кр.) — Дня 21-го падолиста о год. пів до 9-ої вечером відбуде ся в салї черновецкого стрільничого товариства (за огородом Народним) вечер з танцями. Стрій на вечерок для женщин вечерковий, для мужчин балевий. — Карти вступу на вечерок можна дістати, лише за оказанем запрошеня, два днї перед вечерком в товаристві „Союз“ між 5. а 6. годиною вечером, а в день вечерка при касї. Вступ від особи 1 зр. 20 кр.

Вечерницї з танцями устроює тов. „Руска Бесїда“ в Перемишли дня 16-го с. м., а не 10-го, як було заповіджено.

Несподїванку устроїв посол Юлїян Романчук всїм партиям руским. Перед самим вічем написав до „Варшавского Дневника“, котрий нїколи не був приятелем дійстних Русинів, статю, про котру та ґазета пише так: „Галицко-руский посол віденьскої ради державної і звістний оснуватель т. зв. нової ери в Галичинї п. Романчук, розгромивши (побивши) в радї державній нового австрийского премієра ґрафа Каз. Баденїого, уважав чомусь-то потрібним звернути ся до редактора „Варшавского Дневника“ з письмом (з Відня з дня 19 (31) жовтня с. р.), в котрім виповідає своє profession de foi (віроісповіданє). Не маючи спроможности, з причин, залежних не від нас, а від самого п. Романчука, напечатати дословно то письмо, уважаємо однак доконьче потрібним навести коротко єго зміст і додати з тої причини наші замітки“. І „Варшавскій Дневникъ“ подає зміст письма п. Романчука. Нам — признаємось — просто не хоче ся вірити, щоби п. Романчук справдї писав се письмо і тому вичекаємо, що скаже „Дѣло“ на те. Хоч би у тім письмі не крило ся нїчого злого, то вже сам факт, що п. Романчук уважав потрібним віднести ся до такого „Варш. Дневника“, без потреби ставить єго і опозицїонїстів у фальшивім сьвітлї і дає нагоду Полякам поострити собі язики. І то перед самим вічем! Ріжні думки насуває се письмо, але ми перше мусимо мати певність, що то не обманьство. Коли се правда, то ми мусимо дуже жалїти над нашими опозицїонїстами, котрим їх шеф витворює такі „штуки“. Хиба не має „Дѣла“ до розпорядимости?

Коли треба, то у нас воюють неправдою аж любо. І так „Буковинї“ докоряють, що она в числї 46. мала висказати ся, що віча зовсїм непотрібні. У кого ще то число заховало ся, той може перечитати собі єго знову, а пересьвідчить ся, що ми лиш старали ся познакомити читателів з психольоґією товпи після дослїдів учених. Там були виказані добрі і злі прикмети збірного рішаня справ, а не ми тому винн', що учені Сіґеле, Тард, Лозиньский і и. висше цїнять думку кількох розважних людий, ніж цїлої товпи. Відтак сказали ми, що волимо малочисленні віча, ніж дуже численні, бо коли людий мало, а йде о то, щоби они чогось навчили ся, тодї они більше можуть уважати. Тепер же ті, що так само дивили ся на віча тому три роки, докоряють нам, що ми, мовляв, з засади противні вічам. Ми противні лиш таким вічам, котрі — як гіркий досьвід показав — приносять більше шкоди як хісна, бо розчаровують і обезсилюють Русинів ще більше. — А тепер от Дѣло, звіщаючи про переклад чотирох оповідань Чайченка на ческе, до чого причинила ся поїздка наших питомців до Праги, додає від себе таку увагу: „Мимоходом сказавши, з сего видко аж надто ясно, що знакомство наших бо-

гословів з богословами ческими принесло зовсїм не ті користи, які підсував „глубоко-осьвічений“ фейлетонїст черновецкої „Буковини“. — Думав би хто, що „глубоко-осьвічений“ фейлетонїст „Буковини“ справдї серіо був противний знакомству наших богословів з ческими. Тимчасом то проста видумка, коли-б не сказати: неправда. І знов просимо заглянути до фейлетону „Буковини в ч. 85., а переконаєте ся, що там чи глубоко чи неглубоко осьвічений фейлетонїст з нагоди поїздки богословів до Праги жартував собі (може й недотепно — то иньша річ), що наші богослови поїхали женити ся з Чешкамв, бо Русинки не мають гроший. Яким пречудним способом могло Дѣло до такого висновку дійти, того ми нїяк не можемо зрозуміти. Коли би то мала бути лише злоба, то она дуже низька... Просто не лицює глубоко-осьвіченим редакторам Дѣла.

ТЕЛЄҐРАМИ „БУКОВИНИ“.

Льондон, 9. падолиста. Після донесеня Times з Риму, згодила ся Італія на підставі умови з Анґлією, свою маринарьку сполучити з анґлійскою, коли-б сего жадали інтереси миру.

Кольонія, 9. падолиста. До Kölner Ztg. доносять: Великий везір Кіміль паша каже, що з провінций турецких надходять чим раз більше доводів, що Вірмени поступають після певного пляну. Они дратують Турків, щоби сї допускали ся злочинів, на котрі звернула би Европа свою увагу.

Льондон, 9. падолиста. Амбасадори виступили в Царгородї досить різко, на що вказують всї дневники. А Morningpost побоюючись пише: Виступленє амбасадорів є різке. Час вже, щоби Анґлія заявила, що не хоче мати дїло з дальшою пресиєю на султана. Праса констатує, що напиранє амбасадорів загрожує независимість Туреччини.

В Дрібній бібліотецї, видаваній у Львові Костем Паньковским, вийшли доси сї книжочки (разом чисел 13):

Байки Евґена Гребінки (10 кр.)

Малярі, оповіданє Всеволода Гаршина (10 кр.)

Пролісок, поезиї Павла Граба (20 кр.)

З чужого поля. Переклади Павла Граба (20 кр.)

Що то є господарність — Герінґа (переклад В. Герасимовича) 20 кр.

Поезиї Осипа Маковея (20 кр.)

Оферма, оповіданє его-ж (10 кр.)

Твори Івана Сурика, переклад з російского (10 кр.)

Українські писаня Митра Оленьковича (10 кр.)

Писаня Василя Кулика (10 кр.)

Чернеча республика на Афонї — Василя Щурата (10 кр.)

Нарід в неволї (то що було друковане і в *Недїлї*) — 10 кр.

Микола Палкин Льва Толстого, оповіданє 10 кр.)

Останні романи Г. Сінкевича. Два відчити М. Грушівського, читані в львівскім „Клюбі Русинок“. Виданє Василя Лукича. Накладом ред. „Зорі“. 16⁰. 50 стор.

Твори Степана Руданьского. Том I. Піснї. Приказки. Присливя. Байки. Бібліоґрафічний показчик. Заголовки „Сьвівомовок“. Виданє М. Комара. Коштом видавця. — У Львові 1895. 16⁰ 192 стор. Цїна 40 кр. (в портретом автора).

Кобзар Тараса Шевченка. Выборъ поезий для народу. Частина друга. — (Книжка тов. „Просьвіта“ у Львові чч. 184—185) мал. 8⁰ 136 стор. Цїна 20 кр.

Повістки і ескізи з українського житя — А. Кримського, появили ся у Львові з друку. 8⁰ Стор. I—IV+1—322.

Василь Чайченко. Байки. — Накладом редакциї „Зорі“ у Львові, мал. 8⁰ 68 отор. — Цїна 30 кр.

Видає тов. „Руска Рада“ в Чернівцях. Відповідає за редакцию **Осип Маковей**. З друкарні Г. Чоппа.